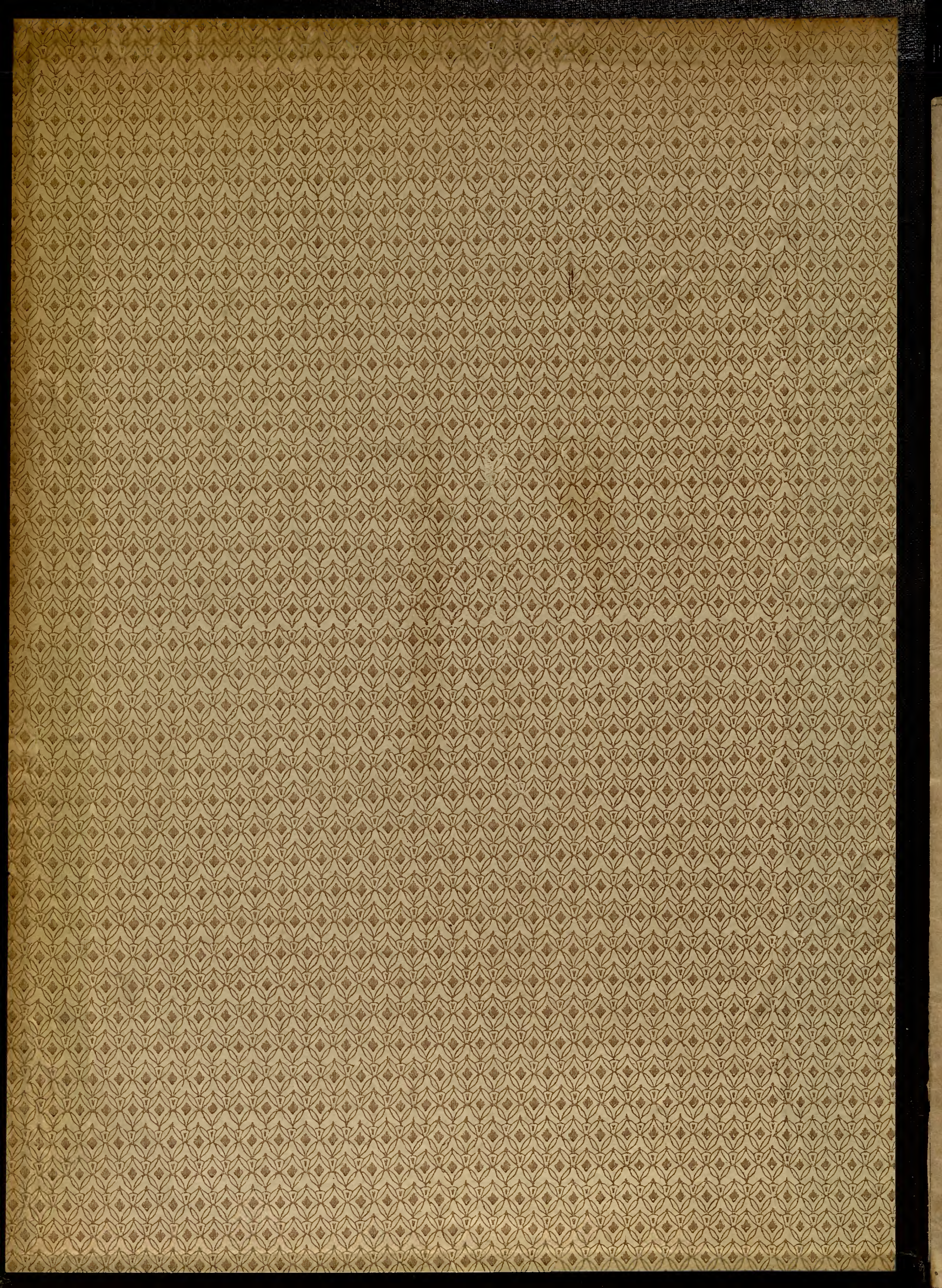




Փ Ն Ջ Ի Կ

Հատար 20 փարա

Ամեն երեքշաբթի և հինգշաբթի օրերը հրատարակուի : — 100 թուղ գինն է 10 դրուշ : Փոստի չափանորդաց համար 50 դրուշ :

Գուրս երթալիքներուն ծախքը բաժանորդաց կներառնելու և Գոյն Գաւ շրջի խոնի վարի յարկը թիւ 5 :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՆԷ

9 Յուլիս	52-3
11 »	51-32
12 »	52-23
15 »	51-13

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Փետրեայ 21 յուլիս : — Երէկ Ադրիական ծովուն մէջ Լիսսա կղզւոյն կողմերը ծովային մեծ պատերազմ մ'եղաւ : Աւստրիական նաւատորմիւր խիստ մեծ քաջութեամբ կռուելէն ետեւ յաղթուելով Լեզինա կղզին ապաստանեցաւ : Աւստրիացիաց մէկ զրահաւոր ֆրգաթները և երկու պատերազմական չոգենաւ ծովասող եղան : Իսկ իտալացիք թագաւոր իտալիոյ անուն զրահաւոր ֆրգաթները կորսնցնելէն զատ, Բալէթիո ըսուած թնդանօթակիր չոգենաւնին ալ բռնկեցաւ, և աւստրիացիաց ձեռքը չիյնալու համար վառօդին կրակ տալով օդն հանեցին և իրենք ալ մեռան : Յաւալի և միանգամայն փառաւոր յաղթութիւն մը իտալացիոց համար :

20 յուլիս : — Իտալացիք Ռակուզա քաղաքին մօտ ցամաքն իջան, հինգ ժամ ռմբակոծելով յիշեալ քաղաքը՝ որ Ադրիական ծովուն մէջ Գաղմատիոյ եղերքն է :

Բրուսիա հաճեր է հինգ օր զինադադար ընել, մինչեւ որ Նաբոլէոն կայսեր կողմանէ խաղաղութեան համար առաջարկուած նախնական պայմաններուն պատասխանը տայ Աւստրիա :

Վիեննա 22 յուլիս : — Հինգ աւուր համար զինադադար ընդունուեցաւ : Զօրապետ Բոնիթ Տէկէնֆելտ, Բոնիթ Գարօլֆի և Պ. Պրերօնէր, վեց շաբաթուան զինադադարի մը համար, վիեննայէն բրուսիական բա

նակին կեդրոնը Նիգօլապուրկ գացեր են :

Փետր 24 յուլիս : — Մօնիթիօր կծանուցանէ թէ իտալիա ընդուներ է զինադադարը :

Երէկ Լոնտոնի Հայտ-բարդ ըսուած հրապարակին մէջ ժողովուրդը հաւաքուելով և քուէարկութեան խնդրոյն բարեկարգութիւնը պահանջելով՝ աղմուկ հաներ են : Տեսչութեան գործակալաց կողմանէ բաւական անձինք վերաւորուեր են :

— Վերջին հեռագրի մը նայելով, չէ թէ Աւստրիոյ այլ իտալիոյ նաւատորմը յաղթուեր է :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մէհէմմէտ ճէմիլ և Գապուլի փաշաները Մէհլիսի—վալաի անդամ անուանեցան :

— Սադըզի գայմադամութիւնը Մէհլիսի—վալայի տեղեկադրական գրասենեակին անդամ Մուսթաֆա փաշային յանձնուեցաւ :

— Լրագրական գրասենեակին վերատեսուչ Յովհաննէս Էֆէնտիին՝ երկրորդ աստիճան, և Խօրասանճեան Յովհաննէս՝ Զայեան իլիաս և Շնայտըր ու Նաշիտ Էֆէնտիներուն երրորդ աստիճան տրուեցաւ, որոնք արտաքին թղթակցութեան գրասենեակէն են :

— Կստուգեմք որ Մախըր գիւղի գէպքին մէջ միայն 70 հոգւոյ կորուստ եղեր է :

— Երէկ կառավարութեան պաշտօնատունները դոց էին Տաճկաց Մէվլուտի տօնն ըլլալով : Այս առթիւ, երէկ օգոստափառ Սուլթանը սովորական հանդէսով Պէյլէրպէյի միլիթը գնաց ալօթելու :

—Բրուսիոյ և Աւստրիոյ կառավարու-
թեանց կողմանէ զօրապետ Թիւր յատուկ
պաշտօնով մը Պուքրէշ երթալով, բրու-
սիական հիւպատոսին և իշխանութեան
մէկ քանի պաշտօնէից հետ տեսնուելէն
ետքը ճիօրճօլա գացեր է ։ Յիշեալ զօրա-
պետը Աւստրիոյ գլխաւոր թշնամիներէն
և Կարիպալտիի հետ ալ երբեմն ընկերա-
ցած ըլլալով, ոմանք կկարծեն որ այս
ուղեւորութիւնը աղէկ նպատակ մը չունի ։

—Այսօր ժամը 2 1/2 ին թօփաբու-
ճամբուն վրայ Եէնի պաղչէ—պաշը ըս-
ուած տեղը հրդեհ պատահելով 4 1/2 ժամ
տեւելէն ետքը մարեցաւ ։

Ա.ԶԳ.ԱՅԻՆ

Երէկ Գումգալուի պատրիարքական
Մայր եկեղեցւոյ մէջ եկեղեցական վիճա-
կային ժողով գումարեցաւ ընդ նախագա-
հութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և իներ-
կայութեան 10 եպիսկոպոսաց, 13 վար-
դապետաց և 23 քահանայից ։ Այս ժող-
ովը Ս. Էջմիածնի կաթողիկոսական գա-
հուն արժանաւոր եօթը ընտրելի նշանա-
կեց գաղտնի քուէարկութեամբ, որք են՝
Տ. Պօղոս Արքեպիսկոպոս Պատրիարք կոս-
տանդնուպօլսոյ ։ Գէորգ Արքեպիսկոպոս
Առաջնորդ Պրուսայի ։ Իգնատիոս Արքե-
պիսկոպոս Առաջնորդ Վանայ ։ Թադէոս
Արքեպիսկոպոս Առաջնորդ Թէքիրազի ։
Արիստակէս Արքեպիսկոպոս ատենապետ
Կրօնական նախորդ ժողովոյ ։ Եսայի Արք-
եպիսկոպոս Պատրիարք Երուսաղէմայ ։
Մակար եպիսկոպոս անդամ Էջմիածնի
Սինհոգին ։

Այս ընտրութենէն ետեւ, Կիլիկիոյ և
Աղթամարայ մասնաւոր կաթողիկոսաց
խնդիրը մէջ բեռուելով, ժողովը Նիկողա-
յոս ու Խաչատուր եպիսկոպոսները Կիլի-
կիոյ և Աղթամարայ կաթողիկոսութեանց
համար անվաւերանալի վճռեր, և հետեւ-
ւաբար՝ վարժապետեան Ներսէս, Դեր-
ձակեան Արիստակէս ու Եդեսեան Յով-
հաննէս եպիսկոպոսները՝ Կիլիկիոյ, Իսկ
Լիմանապատի վանահայր Թօփուղեան Յա-
կոբ եպիսկոպոսը և Խրմեան Մկրտիչ ու Ե-
րեմիա վարդապետները Աղթամարայ հա-
մար ընտրելի որոշեր է ։

Կյուսամք որ առաջիկայ ուրբաթ օրը
Ընդհանուր ժողով գումարելով ի պաշտօ-
նէ անոր կհաղորդուի յիշեալ երեք կար-
գի ընտրելեաց ցանկը, որուն նշանակած
առաջին եօթնէն երեքը գաղտնի և բա-
ցարձակ քուէարկութեամբ վերջնական
ընտրելի պիտի ցուցնէ Էջմիածնի համար,
և երկրորդ կարգի երեք ընտրելեաց մէ-
կը՝ Կիլիկիոյ, Իսկ վերջին երեքէն մէկը
Աղթամարայ համար կաթողիկոս պիտի
ընտրէ ։

—Պ. Ճ. Արամեանի հեղինակութեամբ
ու «Բրուսիա և Ընդհանուր ժողով Հայոց
ի կոստանդնուպօլիս» անուամբ հրատա-
րակեալ տետրակ մը ընդունեցանք երէկ
հեղինակին կողմանէ, որ 3 ական զրուշ-
ժախել սկսեր են մայրաքաղաքիս բոլոր
հայ գրավաճառները ։ Պ. Ճ. Արամեան այս
երկրորդ տետրակն հրատարակած է, Կա-
թողիկոսական ցանձնաժողովոյ տեղեկա-
գիրը գիտողութեան առնող իւր առա-
ջին տետրակին դէմ Ծիւն Աւարայրի ա-
նուն ամսօրեայ Հանդիսին կողմանէ տեղի
ունեցած գիտողութեան յօդուածէն
չարժեալ ։

—Ինչպէս մայրաքաղաքիս նոյնպէս և
Զմիւռնիոյ մէջ սահմանադրապէս կազ-
մուած քաղաքական ժողովը լուծուելով
առժամանակեայ յանձնաժողով մը հաս-
տատուած է ։ Զմիւռնիայէն գրուածին
նայելով, այս յանձնաժողովը կշանայ տեղ-
ւոյն ազգային գործերը բարեկարգելու,
և հատարակութիւնն ալ վստահութեամբ
կյուսայ քիչ ժամանակէն անոր ջանից որ-
դիւնքը վայելել ։

Ցանձնաժողովին կողմանէ օգնական
ժողով մը կազմուեր է, որուն պաշտօնը
պիտի ըլլայ երկրորդական խնդիրները
կարգադրել ։ Այս նորակազմ ժողովին ան-
դամք են՝ Տ. Փիլիպպոս Գահանայ, Տ.
Յակոբ քահանայ Պալապանեան, Սիմօնա-
քեան Յակոբ աղա, Պալապանեան Յով-
հաննէս աղա, Ոսկանեան Մ. Յովհաննէս
աղա և Թէքալըյըգեան Մ. Մկրտիչ աղա ։

—Վանէն երեք ժամու չափ հեռի Ար-
տամէտ գիւղի ազգայինք մօտեցաւ գիւ-
ղին մէջ դպրոց մը կառուցած և անոր պի-
տոյից համար հինգ զրուշնոց հաղար տոմ-
սակ շրջաբերութեան հանած ըլլալով,

լրագրիս միջոցաւ կենդանի ուսումնասիրող գաղափարներէ որ բարեհաճին նոյն տաճարներէն ստանալ և այնպէս օգնել իրենց ձեռնարկութեան յաջողութեանը: Անտառակոյտ եմք որ ազգասէր անձինք արտամէտցւոյ այս խնդիրը սիրով կատարել կփութան յօգուտ յիշեալ գիւղին:

—Քղիէն յունիս 11 թուով գրուած են հետեւեալ խիստ ցաւալի տեղեկութիւնները, զոր ո՛չ ոք կրնայ կարգաւ անթաց աչօք և ի գլխովին չշարժիլ:

« 51 մայիս, ժամը տասնին տեղս սաստիկ եւ խիստ դժուար երկրաշարժ մը տեղի ունեցաւ. այնպիսի դժուար ցնցումներ ըրաւ որ լեռները, ժայռերը, դաշտավայրերը անագին բոմբւն մը գլորելուն մըն էր վրթաւ. լեռները, աղառածները ձեղքելով քայքայուեցան. մարդիկ անաբեկած տուններէն դուրս թափեցան, ուժգին բաղխումով տունները պատերը իրար զարնուելով քայքայուեցան, փլատակներուն փոշիներէն մութ մառախուղ մը ելաւ եւ Քղուայ մթնոլորտը պատեց. վայնաւուն մը, ճիւղ մը, աղաղակ մըն էր օգը թնդացուցին, որուն լերինք արծազանօք իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին. բարձր պատերը կը ծռէին ու նորէն կը շտկուէին, ծառերը ցածնալով գետնին կը զարնուէին ու վեր կեդնէին. մինչեւ անգամ երկրիս վրայ գտնուած անշարժ մեծամեծ քարերը իրենց տեղէննետուեցան. աս ողբալի տեսարանը շատ երկար տեւեց. վերջապէս մառախուղը փարատեցաւ եւ աւերակները երեւան ելան. երեք հազարի չափ տուններ, եկեղեցիներ, մզկիթներ, նաեւ Սուրբ Նիրակոսի նորաշէն հոյակապ պարիսպը հանդերձ եկեղեցիով դպրոցով անաշնորհաբանով եւ երեսունի չափ սենեակներով հիմնայառակ դարձաւ, միայն Միաբանք ազատեցան մազապուրծ: Քղին որ հարիւր յիսունի չափ գիւղերէ բաղկացեալ գաւառ մըն է, բընակչաց մէկ երորդը Հայազգի են: Աս գիւղերէն առած տեղեկութիւններնուս նայելով, վրատակներէն եւ հոգակոյտներէն ելած մեռելոց թիւն է 450 հոգի եւ վիրաւորեալներուն 450 եւ տակաւին հետզհետէ ալ մեռելոց դիակներ կը հանուին փլատակներէն. աս զոհերուն մէկ չորրորդը Հայ, մնացածը մահմետական են. աս տակալի եւ նմանը չտեսնուած երկրաշարժին ահը Քղուայ դժբաղդ բնակիչները հալածեք է շէներէն դուրս, չոր գետնին վրայ առանց վրանի անձրեւներուն տակ կը չարչարուին (դժբաղդաբար աս օրերս անձրեւն ալ պակաս եղած է): Կարճ խօսքով Քղին դարձաւ ձոր

արտասուաց եւ հովիտ տրտմութեան: աս խճալի երկրիս, աս ողորմելի ժողովրդոցս վիշտերը, ցաւերը, խղճութիւնները, աղքատութիւնը չեմ կարող նկարագրել: այս տառապեալները վերստին տուն չինելու անկարող եւ յետին աստիճան յուսահատական վիճակի մէջ են: Կոյնուկ՝ որ Քղուայ մէկ փոքր նահանգն է, գրեթէ բոլորովին աւերակ դարձած է: Աստղերդ որ Հայոց գիւղ մըն է, այնպիսի տխուր տեսարան մը դարձած է որ մի կարող է առանց արցունքի այն պատուական գիւղին վրայ նայիլ. նմանապէս Չարիպաշ անուն գիւղը. ասոնց ուտելիքներն ալ հողերուն տակ ցիրուցան ըլլալուն համար, սովամահ մեռնելու ալ երկիւղ կայ. ահա այս է Քղուայ աղետալի վիճակը եւ տակաւին այսօր որ երկրաշարժին 11 երորդ օրն է, երբեմն երբեմն թեթեւ երկրաշարժներ ալ քղիաբնակ ժողովրդոց սիրտը սարսափման վիճակի մէջ կը դնեն եւ հետզհետէ ցաւալի լուրեր ալ չըրջակայ գիւղերէն կուգան եւ սիրտերնիս տակնուվրայ կրնեն, վասն որոյ այս ցաւալի տեղեկութիւնը ձեր ազգասէր լրագրոյն միջոցաւ ուղեցինք ցաւօք արտի հաղորդել Ազգային կեդրոնական վարչութեան, անոնց ուշադրութիւնը հրաւիրելու այսպիսի խղճալի գաւառակի մը վրայ. թերեւս Ազգային կեդրոնական վարչութիւնն ալ Բարձր. Դրան հաղորդէ եւ մեր Օգոստոսիառ բարեխնամ Արքային հայրական կարեկցութիւնը հայցէ այս ողորմելի գաւառակին վրայ:

Ասիկայ այն Տէրութեան հիւ, հնազանդ, հաւատարիմ Քղին է որ, ամբողջ երկու տարի իսումը մը գաղթական չերթէինք բնակելու տուններ, հագնելու հանդերձ, ուտելու կերակուր, տուններուն պէտք եղած երկաթեղէն, պղնձեղէն, փայտեղէն, կահ կարասիներ, հողեր եւ դայն հողերը մշակելու գործիքներ, եղներ, կովեր, էշեր, այծ կամ ոչխարներ ձրի տուաւ իր աղքատ քոսակէն եւ ուրիշ գաղթականներ աս երկրէն ճանապարհորդած ժամանակ, անոնց կահ կարարիքը կրող կառքեր, երեք հարիւրի չափ եղներով, մարդիկներով զանոնք աս երկրին սահմանէն հանելու ծանր ծառայութիւնը ձրի կատարելէն ետեւ 450ի չափ եղներ ալ զոհ եղան. կէս մը տաժանելի աշխատանաց տակ մեռան. կէս մը գողացան. կէս մըն ալ յիշեալ լեռնականներէն մորթուեցան ու կերուեցան. նոյն դաղթականներուն անասուններէն անասնոց համաճարակ ախտ մ'ալ ծաւալեցաւ աս երկրիս մէջ, յորմէ 6-7 հազար անասունք կոտորեցան այս ամենամանր տառապանաց մէջ. երբեք

ձայներնին դուրս չելաւ . երկու տարի ալ սո-
վէն նեղուեցանք ի վերջոյ այս երկնառաք
պատիժն ալ վրանիս եկաւ . որուն մենք ար-
ժանի էինք » :

Մէլքոն Վ. Յ. Ճանթէֆերեան
Արքեպիսկոպոս Ա. Գ. Ժողովոյ

ԱՅԼԵԻԱՅԼՔ

Ամերիկացի մը մէկ վայրկեանի մէջ 15 ան-
գամ նետող տեսակ մը հրացան հնարած ըլլա-
լով, Բրուսիոյ կառավարութիւնը 40,000 հատ
չինել տուեր է : Եթէ Բրուսիոյ զօրաց յաղթու-
թեան պատճառը եօթն անգամ նետող տեսակ
մը հրացանն է, ուրեմն այսուհետեւ բոլորովին
աննուաճելի պիտի ըլլայ քանի որ այս նոր հը-
րացանը ձեռք անցուցեր է :

— Ամերիկայի Նախագահ Պ. Ջոհնսոն կուսա-
յաբիլ Հասարակապետութեան մայրաքաղաքը
(Քիթօ) դեսպան մը կարգեց : Դեսպանը Նա-
խագահին գնաց չնորհակալ ըլլալու համար որ
զինքը այսչափ բարձր պաշտօնի մը վրայ դը-
բաւ : Հաւատարի է պաշտօնին բարձրութիւնը,
որովհետեւ Քիթօ քաղաքը ծովին մակերեւու-
թէն 4,114 մետր բարձր է :

— Թրիէստ գանուող հունդարացի ձիաւոր
զինուոր մը, իւր ընտանիքէն ստակ ընդունած
ըլլալով, ոսկիի կիտիէ եւ ուրիշ ապահով պա-
հարան մը չգտնելուն սրոյն պատեանին մէջ
կղնէ : Մէկ քանի մանր պարտքեր հատուցա-
նելու պատրաստ էր : Երբ պարտատեարք իրեն
կներկայանային, կստիպուէր ստակ հանելու
համար սուրը քաշել . զինուորին այս շարժու-
մը պարտատեարք տեսնելով կկարծէին որ ի-
րենց ախանջները կտրելու համար սուրը կքա-
շէ, եւ հետեւաբար իր առնելիքնին մոռնալով
անմիջապէս կիտիւնէին : Պարտատէրներէ աղա-
տելու համար անս աղէկ ճամբայ մը :

— Ժամանակը ստակ է, կըսեն անգղիացիք
եւ գործով ալ կկատարեն ըսածնին : Աւստրա-
լիոյ Սիդնէ քաղաքին մէջ լրագրասկետ մը այս
սկզբունքը ամենայն ճշգրտութեամբ ի գործ կդը-
նէ : Ո՛չ որ կրնայ տեսնել զինքը առանց քը-
սակը բանալու : Ահա պայմանները : — Զինքը տես-
նելու գացողը սենեակին դռնէն տոմս մը առ-
նելու է, մէկ ժամու 40 շիլին, կէս ժամու 6
շիլին եւ քառորդի մը համար 3 շիլին վճարե-
լով :

— Անցեալները երբ դօրապետ Պէնէտէր Ա-
ւստրիոյ բանակին հրամանատար անուանեցաւ,
ազնուական իշխան մը որ դիտէր Պէնէտէրի
ստորին ամսիճանի ընտանիքէ մը ծնած ըլլա-
լը, կզարմանար անոր այսչափ բարձր վիճակի

մը հասնելուն վրայ եւ կհարցընէր . « Վերջա-
պէս այս մարդը ինչ արդիւնք կրնայ ունենալ » .
« Շատ բան ըրաւ, կըսէր իւր ընկերը, զոր օ-
րինակ՝ 1849ին Բիէմօնի թագաւոր Կարլոս
Ալպերտին ախոռները կոխեց ու առաւ » . « Ես,
պատասխանեց ազնուականը, այս գործողու-
թիւնը իմ ձիապաններուս կձգէի » :

— Գինեմոլ մարդիկ արդեօք տակաւին չեն
զգաստանար ան հետեւեալ դէպքն ալ կարդա-
լով . — Լոնտրայի մէջ առաւօտ մը ձեմի անու-
նով կնոջ մը սենեակը կմանեն եւ մարմնոյ մը
տճեւ ու այրած մնացորդները կգտնեն : Միթէ
ոճրագործութիւն կամ ուրիշ դէպք մ'եղած էր .
ոչ . այլ կրակի հետեւանք էր : Ձէմի ամեն օր
զինտիլալու սովորութիւն ունէր . ամեն առեւ
տխմար եւ անբան կենդանիի մը կմանէր .
առջի օրը զինքը զինով տեսեր էին, հետեւ-
եալ օրը իւր մարմնոյն մնացորդ մոխիրները
զխարկի մը մէջ կրնային սղմեցնել, որովհե-
տեւ այնչափ շատ խմած էր որ ինքնին բռն-
կեր ու այրեր էր : Սոսկալի դէպք :

— Մինչեւ այսօր կկարծուէր թէ կայծակը
մարդս միայն կվիրաւորէ կամ կմռցընէ : Այս
օրերս տեսնուեցաւ որ Ոստիկանութեան ալ
կօզնէ : Հետեւեալն ըսածնիս կապացուցանէ :
Մօտերս Վիէնայի մօտ գիւղաքաղաքի մը բը-
ժիշկը կարճ ճանապարհորդութենէ մ'ետեւ իւր
քաղաքը կդառնայ երկաթուղիով : Կառքէն ի-
ջած ատենը կնայի որ քսակը աներեւոյթ ե-
ղած է : Այս քսակը արծաթէ էր եւ վրան բը-
ժիշկին անուան առջի գրէն երկու հատ խա-
չածեւ փորուած էր : Քանի մ'օր կանցնի, կու-
գան բժիշկը կտանին կայծակէ զարնուած ու
ծառի մը տակ պառկած օտարականի մը այցե-
լութեան համար . բժիշկը հիւանդին վրայ նա-
յելուն պէս անոր սրունդին վրայ կտեսնէ իւր
անուան խաչածեւ սկզբնագրերուն պատկերը .
մեծ կըլլայ իւր զարմանքը, սակայն չխօսելով
հիւանդին խելքը զուրկ կըրէր ու կըհրամայէ
հիւանդանոց տանել : Հոն բժիշկը ծանոց որ
անոր հազուստներուն մէջ արծաթէ քսակ մը
պիտի ըլլայ : Նայեցան եւ արդարեւ գտան :
Կայծակէն զարնուողը քսակին դռն էր . կայ-
ծակը մեռաղէն քաշուելով անոր նշանը մարմ-
նոյն վրայ տպեր էր : — Եթէ կարելի ըլլար ամեն
գող այսպէս ճանչնալ, աշխարհիս երեսը որ-
չափ կշատնային բարի մարդիկ :

ՏՆՕՐԵՆ ԵՒ ՏԵՐ ԼՐԱԳՐՈՅՍ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒԲԵՆԻ Յ. ԲԻՐԲՔՅԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅԵՆՃԱՆՃԱԼԱՐ ԵՐԿՐԵՐՈՒ ԹԻՒ 19